

Hajdu Ráfis János és felesége, Bakos Mária múzeumépítő munkássága

Az akaraterő diadalának köszöntése

A mezőkövesdi gép- és eszközgyűjtemény megálmodója, tervezője és létrehozója, Hajdu Ráfis János – aki gyerekkora óta kötődik a paraszti gazdálkodás eszközeihez – feleségével, Bakos Máriával mindent megtett annak érdekében, hogy a régi idők néprajzi és agrárműszaki relikviái ne vesszenek a feledés homályába.

A felbecsülhetetlen értékű, leletmentő munkájához az erőt szorgalmas, derék őseitől kapta, amelyet így fogalmazott meg: *„A saját gyűjtőmunkám abból az érzelmi töltésből indult el, hogy úgy éreztem, szüleim, elődeim kézmelegét, emlékét őrzik azok a tárgyak, melyeket az egykori parasztgazdaságunkból vagy rokonságom köréből megmentettem.”*

A Matyóföldön létrehozott agrártörténeti emlékhely – a Mezőgazdasági Gépmúzeum – több évtizedes kemény, kitartó, hangyaszorgalommal végzett munka eredménye, amelyből felesége, Bakos Mária, hű segítőtje mindenben kivette részét. Hajdu Ráfis János szeretett hitvesével nem ismert lehetetlent, minden napot kihasználva, vasakarattal mentették a régi tárgyakat, maradandót alkotva, családi portájukon megvalósították álmaik álmát.

A házaspár gyűjtőmunkája évekkel megelőzte az 1977-ben kiadott, az agrártörténeti emlékek fokozottabb védelméről szóló 42/77. számú MÉM – ÉVM – KM rendeletet. Kutató és leletmentő tevékenységük az egész országra kiterjedt. A legelső mezőgazdasági erőgépeket 1971-ben gyűjtötték, amikor hazánkban még a „múltat végkép eltörölni” szellem uralkodott. Az első ősrégi példányokat számos nagy értékű gépritkaság követte.

Múzeumukban jelenleg már kétszáznál is több belső égésű stabilmotor, lokomobil és traktor van kiállítva, több száz munkagéppel és munkaeszközzel, valamint néprajzi relikviákkal egyetemben. A stabilmotorok között megkülönböztetett értéket jelentenek az egykor Matyóföldön használt motorikus erőgépek. A szakszerűen restaurált masinák javarésze működőképes állapotban található. A gépgyűjtemény döntő hányada a legendás magyar mezőgazdasági gépgyártás termékeit reprezentálja.

A hőskorra az alapító így emlékezett vissza a Herman Ottó Múzeum 2000-ben Miskolcon kibocsátott évkönyvében: *„Gyűjteményünk már olyan mennyiségűre szaporodott, hogy úgy éreztük, annak kiállításszerű fenntartása és továbbfejlesztése magánerőből tovább már nem lehetséges. Ekkor feleségemmel úgy döntöttünk, hogy a gyűjtött anyagot, az elhelyezést biztosító telekrésszel együtt, térítés nélkül állami tulajdonba ajánljuk fel azzal a*

kikötéssel, hogy a gyűjteményt a mi közreműködésünkkel Mezőkövesden múzeummá fejlesszék. Ajánlatunk végül a Kulturális Minisztériumhoz került, amely azt elfogadta, és a gyűjteményt a helyileg illetékes Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Szervezet hatáskörébe utalta.”

1979. augusztus 4-én a Borsod Megyei Múzeum igazgatója, dr. Szabadfalvi József nagy érdeklődés mellett, ünnepélyes keretek között megnyitotta, és közgyűjteménnyé nyilvánította az államnak felajánlott mezőgazdasági gép- és eszközgyűjteményt. A „Mezőgazdasági Gépek Gyűjteménye” néven megnyitott agrárműszaki emlékhely évről évre jelentős mértékben gazdagodott, és területileg is többszörösére bővült. Ezért 1993-ban a Kulturális Minisztérium hivatalosan is múzeummá nyilvánította, és az intézmény korábbi nevét Mezőgazdasági Gépmúzeumra, mely a század végére már az ország egyik legjelentősebb technikatörténeti kiállítóhelyének számított. Mi a titka, mi a különlegessége az állandóan szépülő és bővülő matyófüldi múzeumnak? Az, hogy egy házaspár kitartó munkája hozta létre, rendkívül széles körű a bemutatott gép- és eszköz-arszenál, és szinte minden tárgy *működőképes.*

Külön ki kell emelni Hajdu Ráfis János szakírói munkásságát: tanulmányait, könyveit, katalógusait, továbbá népművészi szinten készített fafaragásait, mesteri épületszerkezeti ácsmunkáit, amelyekből – például a tároló színek oszlopait, gerendáit vagy egyéb kiállított faragványait látva - a látogató ízlelőt kaphat. Az elmúlt több mint három évtizedben sok hazai és külföldi szakember is megcsodálhatta ezt a briliáns, Európa híré agrártörténeti kiállítóhelyet.

A nemzeti kincset érő gépgyűjtemény létrehozói számos kitüntetésben és elismerésben részesültek, melyek közül kiemelkedik a két alkalommal is elnyert „Év Múzeuma” díj (1996, 2002). A Hajdu Ráfis házaspár mindvégig hű maradt a Múzeumban olvasható székelykapu felirathoz, amely így hangzik: „Őseidnek szent hitéhez, nemzetséged gyökeréhez, testvér ne légy hűtlen soha!”

Réz Gyula főmuzeológus